

ถอดบทเรียนการดำเนินงานสำนักงานเกษตรอำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว

Smart Office ที่เป็นต้นแบบที่ดี (Best Practice)

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง

นายธีระศักดิ์ สิทธิชัย เกษตรอำเภอเขาฉกรรจ์ และบุคลากรร่วมให้ข้อมูลการถอดบทเรียน Smart Office วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๙ ดังนี้

อัตรากำลังสำนักงานอำเภอเขาฉกรรจ์ ประกอบด้วย เกษตรอำเภอ ๑ คน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ ๑ คน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ๒ คน และพนักงานธุรการ ๑ คน รวมทั้งหมด ๕ คน

หลักการบริหารงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือเจ้าหน้าที่มีน้อย แต่ปริมาณงานมีมาก เกษตรอำเภอเขาฉกรรจ์ ใช้ระบบศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกต.) เป็นกลไกขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ทั้ง ๔ ตำบล ๑ ส่วนท้องถิ่น ปัจจัยที่ทำให้ ศบกต. มีความเข้มแข็ง คือ นักส่งเสริมการเกษตรต้องทำงานร่วมกับศบกต.อย่างต่อเนื่อง สร้างงานพัฒนาการเกษตรผ่านศบกต. ใช้ระบบส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ที่สำคัญ คือ การสร้างผู้นำดูแลกลุ่มต่างๆ อาทิเช่น เกษตรหมู่บ้าน (COF) ๑ คุ้มบ้าน ดูแลกลุ่มย่อย ๑๕ กลุ่ม และทำให้อยู่ยืนโดยใช้เกษตรกรหมู่บ้านมาเป็นกรรมการศบกต. แบ่งบทบาทหน้าที่ดูแลด้านการเกษตรตามความเชี่ยวชาญ เช่น พืช สัตว์ ประมง พัฒนาที่ดิน ที่เหมาะสมกับพื้นที่ สนับสนุนส่งเสริมความร่วมมือร่วมกับกรรมการปกครองส่วนท้องถิ่น มีผู้นำท้องถิ่นเป็นประธาน บริหารมวลชน เกษตรกร และศบกต.อย่างจริงจัง ซึ่งมีผลดีในการจัดทำแผนพัฒนาระดับท้องถิ่น ทำเวทีชุมชนทุกปี ทุกหมู่บ้าน ทำให้รู้สภาพปัญหาความต้องการ และจัดลำดับความสำคัญ มีการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

ข้อมูลการเกษตร

พื้นที่อำเภอเขาฉกรรจ์ ประกอบด้วย ๔ ตำบล ๑ เทศบาลตำบล ได้แก่ ตำบลเขาฉกรรจ์ ตำบลหนองหว้า ตำบลพระเพลิง ตำบลเขาสามลือ เทศบาลตำบลเขาฉกรรจ์ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญมีหลากหลาย ดังนี้ ข้าว นาปี ๑๒๐,๒๓๘ ไร่ มันสำปะหลัง ๘๙,๐๐๘ ไร่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ๕๕,๙๓๐ ไร่ ถั่วเหลือง ๔๑,๙๕๕ ไร่ ไม้ผลไม้ยืนต้น ๓๘,๙๖๗ ไร่ อ้อยโรงงาน ๓๑,๔๖๓ ไร่ ถั่วเขียว ๑๔,๗๐๕ ไร่ งามดำ ๑๒,๘๔๓ ไร่ มะละกอ ๗,๑๐๐ ไร่ ปอแก้ว ๕,๑๕๘ ไร่ พืชผัก ๒,๘๑๓ ไร่ ยางพารา ๓,๒๑๔ ไร่

การบริหารสำนักงานเกษตรอำเภอเขาฉกรรจ์ มี ๔ มิติ ประกอบด้วย

๑. สถานที่ มีความพร้อมในการให้บริการ แม้สำนักงานจะอยู่ภายในอาคารเดียวกับที่ว่าการอำเภอเขาฉกรรจ์

๒. อุปกรณ์IT มีความพร้อมในการให้บริการเกษตรกร สะดวกรวดเร็ว

๓. ระบบงาน กระบวนการให้บริการ

จุดที่ ๑ รับบัตรคิว/รอรับบริการ

จุดที่ ๒ คัดกรองการรับบริการจากเจ้าหน้าที่

จุดที่ ๓ เข้ารับบริการ

จุดที่ ๔ ประเมินความพึงพอใจ

การบริหารบุคลากรเป็น Smart Officer

๑. การพัฒนา Smart Extension Officer ให้มีความตั้งใจในการทำงาน ชยัน อดทน ต้องลงพื้นที่ ตรวจสอบเยี่ยมแปลงเกษตรกรอยู่เสมอ และทำงานกันเป็นทีม
๒. ต้องพัฒนาศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกต.) ให้มีชีวิตเป็น แหล่งเรียนรู้ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรให้แก่เกษตรกรในแต่ละตำบลให้มีความเข้มแข็ง
๓. ค้นหาปราชญ์ที่มีคุณภาพ อันได้แก่ เกษตรกรผู้เป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.) เกษตร ปราดเปรื่อง (Smart Farmer) เกษตรกรต้นแบบหรือเกษตรกรผู้นำ เป็นต้น
๔. ส่งเสริมและพัฒนาสถาบันเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง มีความเป็นอยู่ที่ดี ช่วยเหลือตนเองได้

การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของเกษตรกรอำเภอ

๑. พัฒนาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ
 - ได้จากการฝึกอบรมของส่วนราชการต่างๆ แล้วนำมาปฏิบัติ ร่วมกับเพื่อนในสำนักงาน เช่น การลดต้นทุนการผลิตข้าว ฯลฯ
 - ได้จากการปฏิบัติงานในพื้นที่กับเพื่อนๆ และเกษตรกร โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับการ ถ่ายทอด ความรู้ เช่น เรื่องศูนย์ข้าวชุมชน
 - เจ้าหน้าที่ทุกคนจะต้องมีแผนปฏิบัติงานของตนเองที่ชัดเจน
 - เจ้าหน้าที่ทุกคนจะต้องเตรียมการหรือทำการบ้านก่อนออกพื้นที่ เช่น การขึ้นทะเบียนผู้ ปลุกข้าวนาปี ๒๕๕๗/๕๘ โดยยึดใบแจ้งเกิดเป็นเกณฑ์
 - เจ้าหน้าที่ทุกคนจะต้องมีความยึดมั่น ตั้งใจ ชยัน อดทน ในงานนั้นๆ เช่น งานศูนย์ข้าว ชุมชน งานวิสาหกิจชุมชน งานการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ข้าว และงานสถาบันเกษตรกร
 - การลงพื้นที่ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจะต้องรู้ว่าม้งานอะไรบ้างในขณะนี้ให้ทำควบคู่ กันไป
 - เกษตรอำเภอต้องติดตามงานกับผู้ถือแฟ้ม และนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่
 - เกษตรอำเภอจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี จึงจะได้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีคุณภาพ
 - การประชุม ทารือ แก้ไขปัญหาเป็นประจำทุกเดือน หรือมากกว่า ๑ ครั้ง
๒. ด้านบุคลากร/เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเกษตรอำเภอ
 - เกษตรอำเภอจะต้องมีความยุติธรรม อย่าเห็นแก่ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม โดยเฉพาะเรื่อง การเงิน ไม่เอาเปรียบผู้ได้บังคับบัญชา
 - มีการสื่อสารทางไลน์ เช่น การประชาสัมพันธ์ เชิญประชุม เสนอความคิดเห็น ข้อร้องเรียน เนื่องจากสะดวก ใกล้ชิดขึ้น แต่ควรมีหนังสือสั่งการส่งตามมาในภายหลังได้
 - ใช้เทคโนโลยี และการลงพื้นที่เพื่อส่งเสริมการเกษตรให้เกษตรกรด้วย

Best Practice วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ

๑. พัฒนาศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ให้สามารถเป็นกลไกหลัก ในการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ อย่างแท้จริงและเป็นรูปธรรม ดังนี้

ศบกต. ต้องขับเคลื่อนโดยคน คือประธานร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรคู่กันอย่างเข้มแข็ง ได้แก่

ที่ทำการศูนย์ฯ ที่ชัดเจนควรเป็นที่ อบต.

ข้อมูลต้องสมบูรณ์และถูกต้อง

คณะกรรมการบริหาร ศบกต. ควรเป็นคนที่อยู่ในทีมงาน อบต.

แผนพัฒนาการเกษตรของตำบล

จุดถ่ายทอดเทคโนโลยี/ ศูนย์เรียนรู้ มีคุณภาพถ่ายทอดความรู้ได้จริง

ศบกต. ต้องมีการประชุมทุกเดือน

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จะต้องมีส่วนสัมพันธ์กับ นายก อบต. ปลัด อบต. ฯลฯ

เกษตรอำเภอ จะต้องช่วยนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรโดยการติดตามและแนะนำอยู่ตลอดเวลา และควรเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีปฏิสัมพันธ์กับผู้นำชุมชน คณะกรรมการศบกต. จะได้

งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล มาบริหารจัดการ ศบกต. เช่น ศูนย์ข่าวชุมชน ต.บ้านพริก ต.เขาเพิ่ม

๒. ค้นหาปราชญ์ชาวบ้าน หรือจุดสาธิตด้านการเกษตรสาขาต่างๆ แล้วเสริมสร้างและพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ สำหรับเกษตรกรในพื้นที่และเกษตรกรทั่วไป ได้แก่ เกษตรกรต้นแบบไร่นาสวนผสม คือ จำลิม เอกไพฑูล พันธชาติ เป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพสินค้าเกษตร (ศูนย์เครือข่าย) นายธนาวุฒิ ยวรัตน์ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพสินค้าเกษตร (วิทยากรด้านมันสำปะหลัง) นายณัฐวรพล อาศัยราษฎร์ ประธานกลุ่มศูนย์บริการการเตรียมดินเพื่อเพิ่มผลผลิต อำเภอเขาฉกรรจ์ ซึ่งสำนักงานเกษตรอำเภอก็จะให้บุคคลเหล่านี้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรในพื้นที่ และเกษตรกรทั่วไป สุดท้ายเกษตรกรก็สามารถพึ่งพาตนเองได้

๓. ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ให้เข้มแข็ง สามารถให้พึ่งพาตนเองได้ เป็นกลไกหลักที่สำคัญในงานส่งเสริมการเกษตรอีกด้านหนึ่ง

ผลการดำเนินการ

เป็นที่พึ่งของเกษตรกร และให้บริการเกษตรกรอย่างทั่วถึง มีแหล่งเรียนรู้ จุดดูงาน และมีหน่วยงานอื่นๆ ให้การสนับสนุนอยู่เสมอ

แบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรม เป็นการให้กำลังผู้ได้บังคับบัญชาอย่างหนึ่ง

สร้างองค์กรเกษตรกร และเพื่อนร่วมงาน ได้เกษตรกรในพื้นที่ช่วยทำงาน และใช้ประสบการณ์ที่สั่งสมมาในการทำงานให้สำเร็จ ทำให้งานบรรลุเป้าหมายกรมส่งเสริมการเกษตร คือเกษตรกรมีความคิด ฟังพสนเองได้ คุณภาพชีวิตดีขึ้น

ปัจจัยความสำเร็จ

๑. เกษตรอำเภอที่ทำงานมานานต่อเนื่อง และอัตรากำลังที่เพียงพอ และมีคุณภาพ
๒. ผู้นำที่ให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นอันดับแรก และเป็นแบบอย่างที่ดี สนับสนุน และส่งเสริมให้ ผู้ได้บังคับบัญชามีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ และช่วยแก้ไขปัญหา
๓. การใช้กลไก เช่น อคม. เกษตรกรต้นแบบ เครือข่ายเกษตรกร ฯลฯ เป็นเครื่องมือในการทำงาน ส่งเสริมการเกษตร

บทเรียนที่ได้จาก Best Practice

เกษตรอำเภอ เป็นแบบอย่างที่ดี สอนอย่างใกล้ชิด (Coaching) บอกกล่าวกันตลอด กินข้าวร่วมกัน การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในการร่วมคิดและร่วมทำ การเสียสละส่วนตัวเพื่อราชการ และติดตามการทำงานของเจ้าหน้าที่อย่างใกล้ชิด เนื่องจากเป็นปัจจัยหนึ่งในการขับเคลื่อนการดำเนินงานต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จ ต้องทำงานเรื่องกลุ่ม Smart Group ต้องสร้างทีมงาน ต้องคำนึงว่ามีหน้าที่อะไรบ้าง ทำหน้าที่อะไร รู้สิทธิของของตนเองว่ามีหรือไม่มีสิทธิอะไรบ้างความรับผิดชอบ การเสริมสร้างกำลังใจของเจ้าหน้าที่ ครอบครัวของเราก็มีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมการทำงานของเราให้มีความสุข สนับสนุน และส่งเสริมให้ทำงานแบบบูรณาการ อาศัยหลักที่ว่าทุกฝ่ายได้รับประโยชน์ (Win-Win)

เคล็ดลับที่ดำเนินการได้ประสบผลสำเร็จ

๑. การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีประสบการณ์ในพื้นที่จริง แก้ไขปัญหาจนถึงที่สุด ไม่หนีปัญหา
๒. การทำงานเป็นทีม ต้องมีเพื่อนร่วมงานอย่างน้อย ๑ คน ช่วยกันในการปฏิบัติงาน
๓. แม่ทัพหรือผู้นำ (Leader/Head) ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี มีการมอบหมายงานที่ชัดเจน มีความตั้งใจ และใส่ใจ ต้องติดตามงานจากผู้ถือแฟ้ม
๔. ทุกคนมีเครื่องคอมพิวเตอร์ และจัดสถานที่ เช่น โต๊ะทำงานให้เป็นสัดส่วนมากขึ้น แม้จะใช้ห้องทำงาน และสถานที่ร่วมกับหน่วยงานอื่น
๕. สร้างความตระหนักให้ผู้นำชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ให้เห็นปัญหา และความสำคัญในการพัฒนาอาชีพของตนเองเพื่อให้ตระหนักและให้ความร่วมมือ และให้การสนับสนุนด้วยความเต็มใจ

.....
ดำเนินการถอดบทเรียนเมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๙ ณ สำนักงานเกษตรอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี โดย คณะทำงานจัดการความรู้สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง ปี ๒๕๕๙ ประกอบด้วย

๑. นายชนินทร์ สุขสำราญ นักวิชาการเกษตรชำนาญการ กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ
๒. น.ส. ชุติมา อัครเสถียร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ กลุ่มพัฒนาบุคลากร
๓. นางวิภาพร สงวนดี นักรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ กลุ่มพัฒนาบุคลากร
๔. นายอริวัฒน์ มากบุญ นักรัพยากรบุคคลปฏิบัติการ กลุ่มพัฒนาบุคลากร